

स्तिमती मेना गङ्गामय तरिष्यति ॥ R. GORR. 2, 91, 11. — caus. verderben, verunreinigen: विनाशाय वयं देवाः) तेषां तोयसूर्याग्निमारुतान् । नितिं च संहृषयामः MĀRK. P. 16, 42. रक्तं मांसं च संहृष्य सुच. 1, 286, 12. तेन संहृषितो (verschlimmert) भवेज्ज्वरः 2, 413, 1. 443, 15. न हि शक्तः स दुष्टात्मा मनसापि च मैथिलीम् । संहृषयितुमप्राप्या दीप्तामग्निं शखामिव ॥ R. 6, 103, 19. संहृष्य वाप्यैः — श्लंकारान् RĀGA-TAR. 3, 14. स्पर्शा ऽङ्गानि यथा वाचं कीर्तनं (nom.) पापिनां तथा । संहृषयेत् 1, 304. कालुष्यसंहृषिताः (निमग्नः) 4, 308. संहृष्य स्वयमङ्गनाः शुचितया त्यक्तं कुलं कुर्वते 6, 167. एकपत्नीव्रतमिदं मम संहृषितं त्वया HANV. 4618. Jmd schlecht machen, an den Pranger stellen: हृषितं परदेष्टुं गृह्णीते यो ऽन्यथा शुचिम् । स्वयं संहृषितामात्यः क्षिप्रमेव विनश्यति ॥ MBu. 12, 4152. इतं हृष्यास्तु संहृष्य प्रजानामभिवृद्धये KĀM. NĪTIS. 6, 13.

2. उष् = दुष्, und wie diese Partikel das Schlimme, Ueble, Schwie-
rige einer Sache bezeichnend (Gegens. सु) VĀRTT. 2 der SAUNĀGA zu P. 2, 2, 18. Den Zusammenhang mit 1. उष् hat man lange erkannt, aber इम् (die indischen Grammatiker führen neben इम् auch ड्र auf; vgl. MED. 66 und 80, wo ड्रुःखः st. ईर्दुःखः zu lesen ist, wie man auch aus einem Citat des DURGĪD. im ÇKDR. ersehen kann) als Grundform aufgeführt, weil der Endconsonant in euphonischer Beziehung ganz wie ein स behandelt wird. Vor allen Vocalen und tönenden Consonanten erscheint diese Partikel nämlich in der Form von ड्र, vor र als ह्र, vor त und थ in der Form von इम् (die ältere Sprache hat hier jedoch das ष und verwandelt statt dessen das nachfolgende त in ट), vor क, ख (vgl. jedoch ड्रुःखः), प und फ in der Form von उष्; vor स, श (vgl. jedoch ड्रुक्नु) und ष geht der Endconsonant in Visarga über, für den aber wie auch sonst der nachfolgende Sibilant stehen kann (daher folgt bei uns ड्रुःशः auf ड्रुक्नु u. s. w.); in ड्रुःषक् (neben dem späteren ड्रुःमक्, ड्रुष्टु, ड्रुष्टि (für ड्रुष्टु) u. s. w. sehen wir ein nachfolgendes स in ष übergegangen; in ड्रुषामन् hat eine Assimilation des न stattgefunden. Diese beiden Uebergänge sollen in der späteren Sprache unzulässig sein; vgl. VĀRTT. 4 zu P. 1, 4, 60. VOP. 8, 22; es finden sich aber Ausnahmen. ह्रड, ह्रठ und ह्रणः stehen in der älteren Sprache für ड्रुडं, ड्रुधं und ड्रुनं. Mit einem Verbum finitum findet man die Partikel nur ganz ausnahmsweise verbunden: die Grammatiker führen ड्रयते = ड्रुलपते (s. u. 3. 3) und ड्रुर्वानि (s. u. 3. 3) auf; aus R. haben wir u. चरु ड्रुश्चरति belegt; ड्रुभीयसे ist denom. Besonders hervorgehoben zu werden verdient, dass उष् wie सु (auch ईषत्) häufig mit einem nom. act. zu einem adj. comp. verbunden wird, welches in der Bedeutung ganz mit dem auf gleiche Weise verbundenen partic. fut. zusammenfällt: ड्रुर्वितर्कः = ड्रुर्वितर्क्य u. s. w. Das nom. act. erscheint in dieser Verbindung häufig in einer sonst in dieser Bedeutung nicht üblichen Gestalt, nämlich mit suff. श्र ohne alle Verstärkung und Modification der Wurzel (z. B. ड्रुस्त्यज), eine Form, die mehr dem nom. ag. zukommt. P. 3, 3, 126. Dass aber diese Form in dieser Verbindung als nom. act. zu fassen sei. dafür spricht nicht nur entschieden die Bedeutung (ड्रुष्कर dessen Thun schwer ist d. i. schwer zu thun), sondern auch der Umstand, dass in anderen Zusammensetzungen mit उष् in dieser Bed. ein entschieden ausgesprochenes nom. act. auftritt,

wie z. B. in ड्रुत्येतु), dass dagegen ein entschieden ausgesprochenes nom. agentis in dieser Verbindung niemals die oben angegebene Bedeutung hat (vgl. z. B. ड्रुहसर्पिन्). उष् am Anfange von adv. comp. P. 2, 1, 6, Sch.

ड्रुष्कर (2. उष् + 2. कर) 1) adj. f. श्रा schwer zu thun, — zu vollbringen P. 3, 3, 126. Sch. VOP. 26, 197. ड्रुष्करं वा एष करोति यः सर्वं ददाति PĀNĀV. BR. 16, 5. अपि यत्सुकरं कर्म तदप्येकेन ड्रुष्करम् M. 7, 55. 11, 238. BRĀHMAN. 1, 10. N. 15, 4. MBu. 5, 7356. R. 1, 65, 2. 3. 16, 37. 6, 22, 8. MĀKĪH. 137, 11. PĀNĀT. I, 97. HIT. Pr. 17. 19, 21. VID. 76. KATHĪS. 28, 296. AMAR. 41. BHĪG. P. 5, 19, 22. ड्रुष्करं क्रियते — त्वया — यथासि विन्नं वनम् R. 2, 34, 35. N. 16, 16. BHĀTR. 3, 14. नष्टश्रीर्विभवभ्रष्टो यत्र शोचसि ड्रुष्करम् MBu. 12, 8230. compar. ड्रुष्करतर 1, 3331. BHĪG. P. 3, 4, 34. ड्रुष्करं कर्म दमयत्याः तयं गतम् so v. a. die schwere Zeit der Leiden N. 26, 12. ड्रुष्करकारिन् so v. a. schwer zu Ertragendes leidend R. 2, 32, 2. 57, 27. 6, 82, 149. ऽकारिता MBu. 12, 5886. इमां चेदापदे घोरं तराम्यथ मुड्रुष्करम् so v. a. schwer zu ertragen MBu. 10, 262. सुकुमारस्य भीरुर्हि ड्रुष्करः शतपोनकः सुच. 2, 59, 10. मनसा सुविप्रुद्धेन ड्रुष्करेणात्पचेतसा । सो ऽहमात्मापदोराण यद्ये त्रिपुरघातनम् ॥ so v. a. wozu man schwer gelangt MBu. 10, 225. mit einem folg. infin. schwer zu: श्याघतौ हि मरुतौ मे संवर्तु नृप ड्रुष्करो MBu. 4, 52. ड्रुष्करं विषमौषधी-कर्तुम् MĀKĪH. 121, 13. ड्रुष्करं यदि schwerlich: ड्रुष्करं यदि जीवति N. 15, 16. 17. ड्रुष्करं यदि जीवेताम् R. 2, 73, 7. — 2) n. Luft, Aether ÇABDĀRTHAK. im ÇKDR.

ड्रुष्करचर्या (2. उष् + चर्या) f. das Vollbringen von Schwerem, N. des 17ten Kapitels im LALIT., in welchem von dem Schweres vollbringenden (ड्रुष्करचर्या) Çākja muni erzählt wird.

ड्रुष्करणा (2. उष् + 2. कर्ण) adj. dass.: व्याघ्रपतं ड्रुष्करणम् P. 6, 2, 14, Sch.

ड्रुष्कर्ण (2. उष् + कर्ण) m. N. pr. eines der 100 Söhne des Dhṛṣṭā-rāshṭra MBu. 1, 2730. 6, 3493. fgg. ड्रुःकर्ण 1, 4542. 6, 3344.

1. ड्रुष्कर्मन् (2. उष् + कर्म) n. Uebelthat MBu. 5, 445.

2. ड्रुष्कर्मन् (wie eben) adj. subst. Uebelthäter MBu. 5, 4478. परमं 3, 12419. ड्रुःकर्मसूदनी ÇATH. 1, 166.

ड्रुष्कलेवर (2. उष् + कर्ण) m. n. der schlechte, elende Körper Buḡ. P. 5, 19, 13.

ड्रुष्कायस्थकुल (2. उष् + का) n. die elende Kaste der Schreiber RĀGA-TAR. 4, 629.

ड्रुष्काल (2. उष् + काल) m. die böse, alles vernichtende Zeit: ड्रुष्कालेनैव भयानि — वेश्मानि R. 2, 33, 21. unter den Beina. Çiva's MBu. 12, 10418.

ड्रुष्कीर्ति (2. उष् + कीर्ति, adj. ehrlos, von einer Person Buḡ. P. 8, 19, 43.

1. ड्रुष्कुल (2. उष् + कुल) n. ein niedriges, verachtetes Geschlecht P. 4, 1, 142. Sch. zu VĀRTT. 2 der SAUNĀGA zu P. 2, 2, 18. (याददीत) स्त्री-रत्नं ड्रुष्कुलादपि M. 2, 238 (vgl. MBu. 12, 6072. KĀN. 16. MALLIN. zu KUMĀRAS. 6, 30). MBu. 7, 5799. R. 5, 26, 38. ज्ञातामिव मुड्रुष्कुले 21, 10. — Vgl. दौष्कुल, दौष्कुल्य.

2. ड्रुष्कुल (wie eben) adj. aus einem niedrigen, verachteten Geschlecht